Ч. 245 (12.901). Львів, субота 31. жовтня 1931. Pocztowa opłata zapłacono ryczałtem. Рік LII.

ДІЛО

ВИХОДИТЬ ЩОДНЯ РАНО

РЕДАКЦІЯ І АДМІНІСТРАЦІЯ: Львів, Ринок ч. 10, II. пов.
Конто почт. щадн. 143.322.
Адреса для телеграм: „Діло", Львів.
Головний Редактор приймає від 11—12 год. передполуднем.
Рукописів не звертається.

ПЕРЕДПЛАТА В КРАЮ: Місячно 5·00 зол. Чвертьрічно 15·00 „ Піврічно 30·00 „ Річно 60·00 „
ЗА ГРАНИЦЕЮ: В Америці і Канаді ... Франції, Голяндії, Бельгії 20 фр. фр. Італії 7·50 зол., Німеччині 7·50 зол., Швайцарії 5 шв. фр., Чехословаччині 30 ч. к., Румунії 150 лей, Болгарії 7·50 зол., Австрії 7·50 зол.— Зміна адреси 1 зол.

Телеф. Редакції: 29-41. „ Друкарні: 29-26.
В СПРАВІ ОГОЛОШЕНЬ ЗВЕРТАТИСЯ ДО АДМІНІСТРАЦІЇ.
ЦІНА ОДНОГО ПРИМІРНИКА 25 сот.

По анґлійських виборах.

Погром робітничої партії.

Львів, 29. жовтня 1931.

Характеристичною рисою англійських виборів є без сумніву велика змінчивість настроїв англійського населення. За останніх трицять літ Англія переводила у себе десять разів вибори і майже за кожним разом виходили з виборчої урни переможцями інші політичні партії. Подібного явища не можна заобсервувати в ніякій іншій европейській державі.

Був час, коли пальму першенства в Англії здобула уніоністична партія, що складалася з консерватистів і з частини партії ліберальної. В кілька літ пізніше святкували величаву перемогу ліберали, і то двічі, завдячуючи її підтримці ірляндців та соціялістів, що тоді ставили щойно перші кроки на виборчій арені. Після того (1922) консерватисти вернули знову переможцями до палати громад під проводом Бонар Льова. І нарешті прийшов був час, що на чоло висунулися лейбуристи. Що правда, вони не здобули ніколи такого числа мандатів, аби мати безоглядну більшість у палаті, але проте могли двічи кермувати Англією. Вдруге сталося це в 1929 р. Тоді-то робітнича партія при підтримці лібералів, а навіть при тихім дозволі консерватистів утворила другий кабінет Мекдональда, що вдержався при владі, хоч і з великим трудом, майже аж до наших днів.

Причини тих безнастанних филювань у настроях англійських виборців бували ріжні. Отже наглий вибух імперіялізму, то неохота до введення мит, то загроза безробіття, то щораз то більші податки і т. д. Все те рішало про вислід виборів, з яких, залежно від настроїв широких кругів населення, виходили переможно раз консерватисти, раз ліберали, потім лейбуристи, а вкінці знову консерватисти. З того видно, що анґлійські виборці швидко і дуже критично оцінюють помилки, що їх поробили ті партії, які були в даному часі при кермі. Як тільки тих промахів назбирається трохи більше, то зараз якась скількість англійських виборців перекидається від одної партії до другої.

Тут варто зазначити, що при анґлійській виборчій системі вистарчають навіть розмірно невеликі пересунення, аби вислід виборів ріжнився основно від попередніх. Прим. консерватисти програли виборчу кампанію в 1929 році тільки тому, що їх голоси не зросли тоді в такому самому темпі, як голоси лейбуристів. Бо хоч консерватисти здобули в 1929 р. 300.000 голосів більше від лейбуристів і мали релятивну більшість у цілій державі, то проте робітнича партія, завдяки двомандатовим округам, в яких про вибір рішає релятивна більшість голосуючих, вийшла з виборів переможно.

По тих виборах консерватисти допустили робітничу партію до влади і чекали терпеливо на вислід її правління, надіючись, що новий уряд, не маючи за собою певної більшости, а зате утопійну програму, — швидко скомпромітується в очах народніх мас і або сам уступить, або буде усунений новими виборами. До того тепер і прийшло: анґлійські виборці втратили довіря до провідників робітничої партії та до їх невдатних експериментів і вернули масово в табор консерватистів, які мають нині таку кольосальну перевагу в палаті громад, як ніколи передтим.

Перемога консерватистів має значіння тим більше, що їх найповажніший суперник — робітнича партія — потерпів просто розгром. З 289 мандатів у 1929 р. злетіли лейбуристи на третину, до чого зрештою причинилася і та обставина, що у вересні ц. р. прийшло між ними до розлому на ґрупу Мекдональда і Гендерсона.

Те саме можна сказати і про лібералів, які, хоч і зберегли свій попередній стан посідання, але зате розбиті аж на три ґрупи. Дві ліберальні групи (Сімона і Семюеля) піддержують уряд, третя ґрупа (Льойда Джорджа) поборює уряд. Це вказує на безсумнівний розклад тої ще так недавно могутньої партії, яка поволі усувається зовсім з політичної сцени, і то не наслідком недостачі умових та матеріяльних сил, тільки виключно наслідіком незгідности основних засад і принципів ліберальної партії з духом часу і з льоґікою нинішньої доби.

Після цих виборів приходять консерватисти до влади з ясною, загально знаною програмою. В господарських справах є це та сама програма, яку приняв був в останніх тижнях за свою Мекдональд (національний уряд). Може тільки в справі охорони мит займуть вони тепер рішучіше становище, бо не мусять більше оглядатися на групу Герберта Семюеля, що виступав дуже завзято за вільною торговлею. Не буде мабуть також ніяких основних змін у відношенні Англії до домінії та до Індії, бож щодо цього консерватисти годилися на всі посунення Мекдональда. Зате можна рахувати на те, що новий англійський уряд поведе в европейських справах інакшу політику, як його попередник, шукаючи знову якнайтіснішого наближення з Францією.

Територіяльна автономія.

Становище Українського Клюбу до зголошеного польськими соціялістами законопроекту про автономію для українців.

Зголошений недавно в соймі законопроект польських соціялістів про територіяльну автономію для українців попав чомусь під розгляд адміністраційної, а не конституційної комісії. Адміністраційна комісія радила над ним у середу 28. жовтня ц. р. Референтом внесеного законопроекту був пос. Недзялковський (голова Польського Соц. Кл.). У загальній дискусії над законопроектом забрав слово представник Українського Клюбу пос. д-р Степан Баран. Обширний звіт його промови подали ми вчора. На жаль наслідком неточної коректи, що випливало з поспіху (текст складали друкарі досвіта), цей зміст у деяких місцях неясний.

Повний текст промови виглядає так:

Висока Комісіє!

Не маємо причин, щоби авторам законопроекту про атономію для українців в Польщі, який стоїть саме на порядку нарад Комісії, відмовити доброї волі та найкращих інтенцій в напрямі розвязки дуже складної української проблеми в Польщі.

Признаємо, що цей проект вважаємо за поважну теоретичну спробу для розвязки цієї проблеми. Одначе ми разом із внескодавцями свідомі того, що це внесення в теперішній політичній дійсности має маніфестаційний характер як на зовні так і внутрі. Не заперечуємо, що ми найбільше заінтересовані в добутті максимальних прав у Польщі, які уможливилиб нашому народові всесторонний розвиток. Тому то мусимо підкреслити наше відношення до самого факту зголошення проекту з одної та до його змісту з другої сторони.

Політика польської держави супроти українців від хвилі повстання Річипосполитої по нинішний день переконує нас, що нема підстави вірити в можливість реалізації не тільки маніфестаційних внесків, але й у можливість виконання фактичних і вже істнуючих міжнародніх зобовязань Польщі супроти нашого народу. Польська політична дійсність навчила нас ще більше, а саме, що польські державні мужі і відповідальні керманичі державної влади не виконують супроти нас навіть постанов законів, ухвалених самими таки польськими законодатними установами. Під теперішню хвилю держать у Польщі владу і мають абсолютну більшість у законодатних установах ті чинники, які намагались розвязати українське питання відомими методами т. зв. пацифікації з осени минулого року. Ті чинники зносять уже навіть рештки прав, які мало за часів Австрії громадське, повітове і краєве самоврядування у Сх. Галичині. В таких умовинах не маємо і не можемо мати ілюзії щодо можливости реалізації законопроекту про автономію.

Одначе це не значить, що не хочемо цієї справи трактувати поважно. Самої ідеї національно-територіяльної автономії, як гарантії розвитку українського національного життя в теперішніх політичних умовинах не відкидаємо, а то тим більше, що міжнародні договори накладають на Річпосполиту обовязок заспокоєння національних потреб українського народу в згаданій формі. На тому місці заявляємо, що ми домагалися, домагаємося і будемо домагатися від польської держави виконання міжнародніх зобовязань, які рівночасно є вимогами справедливости і ґарантією европейського миру.

Розглядаючи предложений проект щодо його мерітум, заявляємо: проект не задовольняє нас як щодо обсягу автономічних прав, признаних населенню, так і щодо того, що він лишає поза межами, обнятими автономією, значні території, заселені в переважаючій скількости українським населенням.

У випадку, якщо законопроект став би предметом подрібної дискусії, заявляємо, що будемо його трактувати річево і будемо вносити до нього необхідні, на нашу думку, поправки.

Звідомлення з обширної дискусії над обговорюваним законопроектом про автономію, яка відбулась в Адміністраційній Комісії, друкуємо на іншому місці.

Кому і навіщо потрібний цей процес?

Жмінка рефлексій на судовій салі „берестейського" процесу.

(Від власного кореспондента.)

Варшава, 28. жовтня 1931.

Деякі одиниці апоміж володіючого у Польщі табору та його офіціяльні публіцисти є безумовно єдиними на світі, які зраджують тенденції обчімхувати нинішній варшавський процес проти Вітоса, Лібермана і тов. з його політичного характеру. Щоби зрозуміти ту поведінку, треба пригадати становище уряду підчас відомої великої дебати у соймі над внесками й інтерпеляціями у справі поведінки з вязнями у берестейській тверджі. Речники уряду й урядової парляментарної більшости відсилали тоді претенсії інтерпелянтів на судову дорогу, як єдино — мовляв — відповідне аполітичне форум для справи, яка не є справою політичною. Таке саме розумування казало в новому вязничному реґулямині зрівняти всіх вязнів, без виріжнювання вязнів політичних. Те розумування зводиться до дуже простої теми: всі підсудні, яким грозить тюрма, і всі вязні, що вже сидять у тюрмі, є „кримінальними" чи „кримінальниками", а злочини, за які вони мають відповісти чи вже п...утують, що найвищ

не потребують ніяких прикметникових придатків. Льогічно — і „берестейські" підсудні у варшавському процесі не є „політичними", а їх справа є просто собі звичайною карною справою, якій не слід приписувати значіння політичного... Такий висновок є клясичним прикладом, до яких нісенітниць можна добалакатись, коли вийти з фальшивого заложення.

Ясна річ, що можна втискати у кримінальні рямці якусь політичну проблєму виключно на те, щоби найти моментальне виправдання якогось одного вчинку, — як це саме було нпр. потрібне для мотивації рішення уряду перейти до денного порядку над згаданими вище опозиційними внесками й інтерпеляціями у соймі. А проте воно ні трішки не впливає на суто *політичні наслідки* такої політичної справи, хоч би як впевняти, що це справа неполітична.

Ця правда відноситься в цілости й до біжучого процесу б. берестейських вязнів, які відповідають за злочини з карного закону, але які проте таки чи то вже мають свої імена записані в історії Польщі, чи теж находяться на чільних позиціях істнуючої *внутрішньо-політичної* боротьби в державі. Тому теж є цілком в порядку стан річей, що діяльністю таких підсудних цікавились виключно політичні чинники, тому теж на розправі отверто говориться, що матеріял під акт обвинувачення дав політичний відділ політичного департаменту міністерства внутрішніх справ, і для всякого цілком ясно, що заки міністр справедливости, як політичний експонент ресорту судівництва, наказав (чи апробував) підлеглій йому прокуратурі виступити з обвинуваченням, мусіли над цією справою довго й широко радити найбільш відповідальні нинішні державно-політичні польські чинники. І в цьому місці настирливо насувається питання: якими політичними мотивами руководились ті чинники, коли рішилися виточити цей „пар екселянс" політичний процес, який — сліпі й глухі це бачать і чують — не може не мати політичних наслідків — для уряду некорисних. І колиб навіть, легковажучи нинішню силу польських політичних партій, які дійсно проявили своє банкротво у берестейській афері, — легковажити підсудних, сам процес і його наслідки, — навіть тоді уряд мусів мати чейже якусь — якунебудь ціль в оцьому процесі.

Зпосеред рядків санаційної преси можна від біди ту ціль вилускати: треба, мовляв, доказати „ад окульос" власному громадянству і цілому світові злочинність тих, що найшлися були у Берестю. Іншими словами, треба посередньо виправдати само Берестя. На цю тезу покликався м. ін. сьогодні й один з підсудних, посол ППС Пьолкош, який вповняв трибунал, що „на лавках обвинувачених сидять не організатори революції, лише берестейські вязні". Однак з другого боку остає повною загадкою, чи уряд здавав собі справу з усіх тих *некорисних* для нього наслідків, які абсолютно такий процес *мусить* викликати, хоч би й усім підсудним до одного доказано все, що їм закидається, і засуджено всіх їх на найстрогіші кари.

І чим далі йде розправа, тим сильніше вражіння у слухачів, що постанова урухомити процес таки видно запала зарадто, кажучи делікатно, поквапно, (хоч від увязнення „берестейців" минув вже рік!) виключно під кутом дуже короткозорих односторонніх користей. Приходиться теж вже корегувати цю постанову. Ось нпр. відкинення ідеї вести розправу при зачинених дверях і — навпаки — допущення на салю кількадесяти пресових кореспондентів вказувало виразно на бажання влади розголосити процес, себто (з погляду її інтересів) розголосити злочинність підсудних. Алеж ба: зараз від другого дня процесу не тільки предсідник трибуналу почав відбирати голос... підсудним (Дібоа, Мастек, Пьолкош), але й за оголошення того, що вже сказано на судовій салі, у Варшаві і (як зачувати) на провінції сконфісковано вже цілу низку ґазет!

Трудно зрозуміти теж і інше явище. У той самий час, коли в соймі урядова більшість переводить зміну реґуляміну на право маршала обмежувати посольські промови до 15-ти хвилин, і коли кожний сміливіший вислів опозиційного посла про пануючу систему правління викликує бурю на лавках більшости, грозить авантюрою та відібранням слова, — в той сам час створюється для 11-ти чолових опозиціоністів *іншу* прилюдну трибуну, на якій вони виголошують кількагодинні промови, яких безперечно у соймі виголоситиб не могли!.. І хоча предсідник трибуналу не позволяє порушувати деяких тем (берестейську вязницю) і хоча теж почала діяти цензура, — всетаки цілі ґазетні колюмни заповнені історіями зі судової салі, яких не друковано би — колиб не добра нагода. *Нема двох думок, що цей варшавський процес актуалізує в краю і за кордоном плятформу внутрішньо-політичної боротьби в Польщі і загострює саму боротьбу.* Ось нпр. про атаки на особу нинішнього президента Польщі було в останніх місяцях у польській пресі тихо. На судовій розправі, виправдуючи себе перед обвинуваченням більшість обвинувачених виступила з новими гострими атаками проти президента і весь світ про них уже довідався. Про ППС було віддавна відомо, що як її діяльність зяловіла, так само яловою стала її партійна преса. Тимчасом раптом не лише пресові органи ППС дістали чудовий матеріял у постаті деклярацийних, для широких польських верств і для II. Інтернаціоналу призначених великих промов 7-ми своїх репрезентантів, але й ціла не-соціялістична преса ці промови з журналістичного обовязку реферує і мимохіть віддає ППС найкращу прислугу, помагаючи їй збивати партійний капітал!

Писали ми в позавчорашній кореспонденції, що атмосфера на салі не цікава й що варшавська вулиця процесом майже зовсім не цікавиться. Але прецінь по кілька колюмн щоденно в усіх без вимку ґазетах (з чисто комерційних, конкуренційних оглядів широкі звіти мусить давати й проурядова преса!) на ту саму тему, з тьмою фотоґрафій, коментарів і т. д. — ця пресова кампанія таки мусить робити своє. І вона робить. Вчинні, в третій день розправи, ступінь зацікавлення нею де-де вищий, ніж був два дні тому. Вчинні чути у трамваях розмови, яких не було передучора та яких, при аполітичности варшавської публики, булоб взагалі дуже мало, *коли сам уряд і всі урядові чинники не актуалізували парфорс неприємних для себе справ і тем.*

Ні, рішуче важко збагнути тайну: кому і нащо цей процес потрібний: польському урядові — найменше...

(ік)

Японсько-китайські договори в Союзі Народів.

Токіо, 28. X. ПАТ. Японський уряд вирішив предложити найближчому засіданню Союзу Народів список тих договорів, що їх не придержується Китай. Представник Райтера довідується, що це буде відповідю на лист д-ра Ше до Бріяна, в якому він заявляє, що Китай виповнить зобовязання застережені в договорах. Міністерство закордонних справ Японії дало до зрозуміння, що не може призадумуватися над внесенням, щоби питання договорів передати Трибуналові в Газі до вирішення, бо вони добре зрозумілі та ясні.

Кредитова недбалість більшовиків.

Радянське торговельне представництво в Берліні звернулося до німецьких гіпотечних банків за позичкою, пропонуючи гіпотечне забезпечення на кількох своїх нерухомостях у Німеччині. Однак банки відмовили позички мотивуючи тим, що про теперішній непевности радянського кредиту нема ґарантії, що радянський уряд видержить цю крізу й не допустить до протесту векслів, а тоді радянські нерухомости, як нерентовні, не забезпечилаби уділеної позички.

Відмова банків викликала сильне вражіння серед німецьких промислових кол, що мають торговельні зносини з більшовиками.

Status quo не може бути вічний.

З приводу відомого виступу американського сенатора Борага пише „Таймс": „Ні американський ні англійський уряд не думає, щоби ревізія мирових договорів, якої домагається сенатор Бораг, далася тепер практично перевести. А проте отверті слова сенатора можуть бути корисні. Його погляд є вірною передачею настрою, що панує серед відповідальної частини американської опінії. І не тільки одна Америка обстоює погляд, що status quo не може бути вічний. Слова Борага були прилюдним повторенням того, що в диплaматичних колах тільки пошепки говориться. Скорше чи пізніше треба буде з ними рахуватися".

ФЕЙЛЕТОН „ДІЛА" З ДНЯ 31. ЖОВТНЯ 1931.

МИХАЙЛО ДРАҐАН.

Виставка образів українських плястиків.

Ще не прогомоніло вражіння виставки „Асоціяції Незалежних Українських Мистців", що зрушила з місця своєю новістю та свіжістю байдужість до мистецьких справ нашої публики, а вже маємо другу виставку українського мистецтва, приготовану Українським Товариством Прихильників Мистецтва. Виставка ця численіша авторами (38 осіб) і експонатами (280), та не має назагал того характеру радикальних змагань до нових форм і зусилля зрівняти себе з творчістю західньоевропейського мистецтва, що виставка АНУМ. Зате вона дає мимохіть повніший образ українського мистецтва по цей бік Збруча.

Ідеольоґічно виставка розпадається на кілька груп відповідно до характеру творчости поодиноких мистців.

На перший плян висувається постать *О. Новаківського*, що на обох виставках займає почесне місце. Підчеркнений мною попередньо зворот його творчости на нові шляхи ілюструє і на цій виставці кілька першорядних полотен, які свідчать про ще великі можливости цього велетенського таланту. Порівнюючи нові його праці з його давніми працями, яких є кілька на виставці, навіть не можна було би догадуватися, що його творчість візьме такий крутий зворот. Це не розвій потенцій, які дрімали в його попередній творчости, але повне зірвання з минувшиною. Щойно тепер Новаківський знайшов свій власний, окремий шлях, зовсім вільний від тягару краківської школи. Безумовно і попередня його творчість має непересічну вартість, але нинішня ще й зближає його до мистецтва Західньої Европи. Його „Повінь", „Благовіщення", „Пробудження", „Зимовий пейсаж (Візія світової війни"), „Володар гір", а передовсім „Юр при сході сонця" це просто незвичайний вилив вулканічної сили і вивов усієї його попередньої творчости. Тут фарба котиться як лява, куди пре безпосереднє чуття, а не в рямах обдуманих інтелектом.

З його учнів найбільш талановитий *М. Мороз*, з розмахом і поважними задатками на зовсім солідну малярську силу. Пейсаж його повний динаміки й промовистого виразу та має цікаве оформлення. Щоб не повторятись, повинен би він ставити собі дещо ріжнородніші проблєми. *Г. Смольський* робить поступ, але в „Пейсажі" тим разом нагадує Мороза. *В. Гриценко* володіє поправно акварелею. Його „Автопортрет" і „Пейсаж" подають якнайкращі надії. *С. Луцика* графічні праці скомпоновані без закиду, з добрим рисунком і з певною лінією (Довбуш, Студія голови, З полонини) — назагал кращі від його олійних праць, де є плястика, але одночасно тягар дещо перетвореного сирого моделю. *Р. Чорній* має симпатичне та інтензивне почуття барвистости, але мабуть за мало працює. *О. Плешкан* добре відчуває стоновану скалю барв в імпресіоністичнім відношенні до явищ природи.

З ґрупи парижан найцікавіші речі дав *О. Третяків*, скромні та культурні. „Секвана" свідчить про щире відношення до своїх мистецьких завдань. *С. Бурачок* поправний імпресіоніст поентилістичного характеру, але йде вже протоптаними шляхами. *П. Омельченко* майстерно орудує ґрафічною технікою, якою вміє добувати непересічні ефекти. Рівнож і *С. Левицької* дереворити свідчать про опанування техніки й інтеліґентний підхід до мистецьких проблєм. Найкраща з виставлених її річей це „Сад".

До деякої міри можнаб підтягнути під один знаменник творчість М. Бутовича, П. П. Холодного і М. Стефановички. Щоб витворити питомий *український* мистецький стиль, всі вони шукають опори для своїх креацій у минулому українському мистецтві. *М. Бутовича* ґваші просто незвичайні. Майстерство техніки, помислова, дотепна тематика та незвичайно культурне орудування барвою не мають рівні серед наших ґрафіків. Бутович це продовження Г. Нарбута ще в більш досконалій і більш *українській* формі. Він виставив дві капітальні серії праць. Народні типи (Хлібороб, Чабан, Чумак, Мисливець, Рибалка, Пасічник) це високо-мистецький лубок-шарж зі скаженим безшабашним гумором, і низку ідеалізованих козацьких типів (Бандурник, Кошовий, Курінний, Хорунжий, Писар, Запорожець) з незвичайно шляхотною композицією, граціозною лінією та добірним кольоритом. Ту саму мистецьку висоту мають і його дереворити, лише що за дрібні. *П. П. Холодний* це висококультурний, замкнений в собі ніжний лірик, що висловлюється вишуканою фінезійною лінією і небуденним підбором кольориту. Персія це його країна мрій. Дуже схожа до Холодного *М. Стефановичка*, але дещо з більшим розмахом. Орудує вміло декоративною лінією і до подробиці випрацьованою композицією. „Ольга" досконала, а „Ізольді" може за тяжке тло. У стадії творчого ферменту находиться *В. Дядинюк*. Попробував він теж історично-української стилізації, але спроби його в тому напрямі не осягають ще належної висоти. Інші його праці передовсім „Устриці", „Діло", „Яблока в вазі", „Лялька" свідчать про талант. Вміло орудує композицією і відчуває кольорит. В „Автопортреті" дає сильною плястикою. Дуже культурні його проєкти килимів і тарілок. Дядинюк це працьовитий і вдумливий мистець, можна сподіватися від нього кращого розвитку.

(Докінчення буде.)

——o——

Соціялістичний законопроект про автономію.

Велика дебата в адміністраційній комісії сойму над внеском ППС у справі територіяльної автономії для українців в межах польської держави.

На день 28. жовтня 1931 р. скликано Адміністраційну Комісію, на денному порядку якої стояла лише одна справа, а саме — внесення послів ППС у справі „автономії для земель з більшістю українського населення" в Польщі. Реферував голова Клюбу ППС пос. Недзялковський. Цікаво, що репрезентанти уряду не вважали навіть за відповідне показатися на засіданні комісії. Дебати на цій комісії порушили чимало подробиць одинацятилітнього життя українського народу в Польщі і виявили врешті яскраво, які він може мати вигляди серед нинішньої польської дійсности.

Вчорашнього засідання не можна назвати якимось собі звичайним нормальним комісійним засіданням. Було це може перший раз, коли польські політичні партії склали устами авторитетних своїх представників декляративні заяви про своє відношення до української проблеми в Польщі.

Референт *Недзялковський* у довшому рефераті торкнувся цілого ряду історичних моментів з життя українського народу до р. 1918., потім згадав роки 1919-1922-1926, навів деякі історичні факти з взаємин польсько-українських, та згадав методи ріжних володарів, які змагали до асиміляції завойованих країн і народів. Про цей реферат поговоримо в найближчому часі окремо. Цікавою була дискусія.

Перший промовляв відпоручник *Клюбу Народового* (ендеції) пос. *Римар*. Він почав свою промову від ствердження, що внесення ППС треба „усунути з порядку нарад", себто домагався, щоби комісія ухвалила перейти до денного порядку над цим внесенням. Промовець вважає це внесення непотрібним і шкідливим, тому, що це внесення не було наслідком порозуміння населення тої території, якій мали би дати територіяльну автономію. Уважає цей внесок тим більше неактуальним, що він не відповідає вимогам міжнародніх зобовязань і що навіть члени Українського Клюбу відмовилися дати підписи на цьому внеску. Далі промовець зазначив, що Польща „полагоджує" чимало меншостевих питань, як нпр. мовний закон з 1924 р., шкільні закони, та інші. Промовець завважує, що були спроби порозуміння між польськими й українськими представниками, а саме в р. 1907. у Відні та 1914 р. у Львові, при ухвалюванні виборчої ординації до галицького сойму, коли то введено національний катастр. Додає цікаву увагу, що і нині пригодився би такий національний катастр у соймовій польській ординації, бо не знаємо, якими силами розпоряджає український нарід, про що свідчить факт виборів до сойму на Волині і Поліссі. У 1922 р. всі мандати до сойму здобули українці, а в р. 1928. і 1930. бачимо зовсім нові явища.

Тепер прийшов до слова відпоручник Українського Соймового Клюбу, член Адміністраційної Комісії, *посол д-р Баран*, який відчитав деклярацію, яку подаємо окремо.

Декларація зробила помітне враження і кожний з промовців мусів на неї покликуватися. Потім висловив своє становище відпоручник Клюбу Халеції *кс. Шидельський* зі Львова. Його становище було більше шовіністичне ніж ендеції, а несимпатичне ще й тим, що було фальшиве й облудне. Промовець, мовляв, як католицький ксьондз хоче добра для всіх, але рівночасно уважає, що „пацифікаційні методи" уряду мусять мати своє оправдання. В часі його промови мусіли наші посли безпосередньо кількакратно реагувати. Щодо самої автономії, то промовець вважає, що проект соціялістів обіймає завеликі простори і не погоджується на окремого міністра для українців. Полемізує з нашою деклярацією і вважає, що зреалізування проекту ППС послужило би до дальшої агітації проти польської державности. Гадає, що політика асиміляції не є доброю, але окремої автономії не признає, бо польська конституція „заспокоює всі потреби українського народу".

Пос. Верчак з ендеції полемізує з пос. Недзялковським на тему версайського договору, в якому фінансові і господарчі зобовязання вже нині перекреслені. Далі впевняє, що здобути волю є здібні тільки великі народи, котрі вміють нести великі жертви. Наводить момент будування української державности в Київі в р. 1917., коли то 19 німецьких вояків (!) розігнало Центральну Раду, а настановило Скоропадського. Завважує також, що тоді українські провідники не вміли використати одного великого моменту, коли то Алiянти давали капітали і поміч для створення української держави, але вимагали хоч би на короткий час удержати воєнний фронт на їх німецько-українському відтинку. Признає, що український рух у Східній Галичині є поважний, але коли мова йде про українську державність, то вона не може розвиватися без співучасти обох народів, що мешкають на тих землях: українців і поляків. Відкликується до книжки про історію діяльности II. відділу Австрії перед р. 1918., та завважує, що нібито ця книжка виявляє причини нашого листопадового зриву в 1918 р. Далі виказує надзвичайно цікаві уваги про чехословацьку державу. Він ствержує, що небезпечно покликуватися на національні відносини в Чехії, бо чеський уряд свідомо підпомагає комунізм на Підкарпатській Україні(!), щоби через те звільнити себе від розвязки національного українського питання. Доказом, що так є, нібито свідчать комуністичні „вибрики" „в повітах долинськім і стрийськім" (?!). Порушує також справу переслідування польського шкільництва чеським урядом (поляки мають в Чехії більше польських шкіл з власною урядовою мовою і власними інспекторами, ніж ми в Польщі — прим. Ред.), а також завважує, що німці лише вдають чеських приятелів, бо вони мають свою державу, а в Чехії мають окрему політичну лінію. Далі не хоче ближче займатися справою „пацифікації", про яку згадував о. Шидельський, але всеж таки мусить ствердити, що ніхто не може згодитися на такі факти адміністраційних метод, котрі повинен відкидати кожний культурний чоловік. Дальше заявляє, що проект ППС є для Польщі шкідливий, також з огляду на інтереси Польщі у відношенні до *Росії, яка чи то національна, чи більшовицька буде все протестувати проти всіх спроб корисної розвязки української справи в Польщі*. Полемізує з бебеками та ствержує що один ревеляційний випадок, а саме, що пацифікацію порішив „комітет самооборони народовей", який в свому часі складався по половині з ендеків і бебеків. Докоряє бебекам за співпрацю з деякими українськими угрупуваннями при громадських виборах у Східній Галичині.

По нім промовляв пос. *Гжечнаровський* (ППС), який ствердив, що українці мусіли піти зі своєю жалобою перед форум Ліґи Націй, тому, що більшість польського сойму не хотіла совісно поладнати їх слушних вимог. Пригадує полякам, що безоглядна метода панування над українським народом не має оправдання, бо і в Росії прокуратор Апухтін казав польській делеґації „Варшава не ваша", а проте пізніші історичні факти все це змінили. Уважає, що зголошений проект ППС є кладкою до створення кращих умовин до співжиття між українським і польським народом і що це одинока метода до створення спокою на великих просторах, які замешкують українці в Польщі. Пригадує о. Шидельському, що його слова і запевнення про подавання руки до згоди є лише пустими фразами, бо до цієї проблеми не можна забиратися методами завойовників над народом завойованим. Відкидає арґументацію пос. Верчака, начеб Польщу в тій справі мали цікавити інтереси старої Росії чи Совітів.

Довшу промову виголосив в імени Клюбу ББ пос. Здзіслав Стронський. Він наговорив великих слів велику силу, але вся промова була хаотична і дуже незугарна. Говорив він багато про „співжиття", говорив про „крик життя", яке бе з земель Східної Галичини, говорив про потребу державницького „наставлення" до Річипосполитої, пригадував знову „велику місію історичної Польщі ген аж по Київ", де український нарід відмежовувався від Росії, а руками і ногами прилягав до тодішньої шляхотської „вольности". Дальше заявив, що табор Пілсудського підходить до розвязки української проблеми з зовсім іншої сторони ніж проект ППС. Він ствердив, що урядовий бльок „поважно працює над великим самоуправним законом", який нібито повинен дати „повне заспокоєння національних потреб українців". Дальше полемізував з ендеками, яким заповів, що урядовий табор не боїться шовіністичних наклепів ендеків і проломить всі перепони, які би вони ставили урядові. Всі міста на землях, замешкалих українцями, вважає він виключно польськими, а тільки села мають переважаючу українську більшість, томуто, беручи під увагу і той факт, що на тих землях є взагалі великий відсоток польського населення, він вірить, що ці землі остануть вічно при польській державі. Заявляє, що табор Пілсудського підготовив своє громадянство до „згідного співжиття з українцями", апелює до українських представників, щоби вони так само підготовили і своє громадянство. Остаточно бесідник вважає, що проект ППС, на випадок його зреалізування дав би почин до ще сильнішого розвитку українського сепаратизму, а потім сама автономія була би етапом до відірвання полудневo-східних земель від Польщі. Остаточно вичисляє промовець ще цілий ряд благодатей, які уряд для нас зробив і має намір зробити, та виступає в обороні двох послів „русінуф", в яких імені заявляє, що вони не є русофілами і що його табор не допустить, коли би хтось хотів квестіонувати їх „національне самовизначення" як „русінув", а не українців. Поставив врешті внесення, щоби з огляду на це, що ББ виготовляє великий самоврядний проект і що внесок ППС є лише вирванням одного факту з загальної проблеми, відкинути внесок ППС.

Посол Белецький з ендеції полемізує з бебеками, соціялістами й українцями. Уважає, що покликування себе на Чехословаччину не має вартости, бо полякам Чехословаччина не імпонує. Боронить асиміляційної методи та завважує, що екстермінаційна політика видає деколи добрі наслідки, а не вдається тільки з сильними народами. Вичислює цілу низку засимільованих народів у Франції, Бельгії, навіть Німеччині і Росії і ствержує, що *асиміляція є одним з програмових завдань Народового Клюбу*. Висказується також цікаво про термін „Малопольска". Вважає, що краще називати „гроди червеньске" і ствержує, що нонсенсом є домагання получити всі українські землі в одно, бо нпр. тернопільське воєвідство має зовсім окремі характеристичні дані ніж воєвідство станиславівське, а це більше Волинь і Полісся (забув сердега про своє „Мазовше", Куяви, Татри і т. п. — прим. Ред). Промовець подібно як пос. Стронський, завважує під адресою українців: „Тепер берете автономію, але не сумніваємося, що потім схочете більше". Дальше додає, що нібито навіть українське населення не вважало би автономії за розвязку, бо це була би на ділі нова спонука до саботажевої акції. Промовляв ще в друге кс. *Шидельський*, який вияснював своє „католицьке становище" і нібито осуджував пацифікацію, але тут-же оправдував її саботажами. Відкликувався до пастирського листа єпископа Хомишина.

В тому місці голова комісії перевів голосування над внесенням пос. Римара, щоби перейти до денного порядку над внесенням ППС. Над цим внесенням голосували лише самі ендеки.

Відтак давав відповіди референт пос. *Недзялковський*. Він порушував національні проблеми в ріжних країнах і ствержував, що саме найтруднішою була національна проблема в тих державах і краях, які не хотіли ліберально трактувати своїх меншин. На асиміляційні апетити ендеків відповідає, що під нинішню пору український нарід є такий сильний, що нема найменших виглядів на його засимілювання. Пригадує, щоби Польща не прийшла за пізно з розвязкою української проблеми, бо маємо докази на таке спізнення у німців і Росії у відношенні до польського народу. Референт розуміє теперішнє парляментарне положення в Польщі і знає, що його внесок мусить остати лише демонстраційним.

В голосуванні принято внесення посла Здзіслава Стронського. Внесення пос. Недзялковського піде ще, як вотум меншости, на пленум.

Преса про вибори в Англії.

Голоси закордонної преси.

„Ню Йорк Таймс" обговорює дотеперішні висліди з англійських виборів. Зазначує, що попередня побіда партії праці була викликана незадоволіллям, тепер воно обернулося на ту партію. Вислід виборів показує, що англійці хочуть уряду, який розпоряджав би більшістю голосів у палаті громад. Одначе та більшість буде старатися завести рівновагу фінансових справ і здорові, розумні напрямні закордонної політики.

Париська преса тішиться вислідами виборів, зокрема втратою мандатів Гендерсона і кількох міністрів із Лейбур Парті.

Берлін про англійські вибори.

Побіда англійських консерватистів викликала пригноблення в берлінських політичних кругах. Німецька преса підчеркує значіння висліду англійських виборів для світової господарської політики. Політичні круги сподіються, що Англія запровадить у себе охоронні мита, а таким робом поменшиться німецький промисловий вивіз до Англії

Не етатизм, але приватна ініціятива.

Рада міжнародньої торговельної палати в Парижі займалася справою світової господарської крізи й винесла рішення щодо зарадних засобів, наших і програмових. Ствердили, що валютова інфляція може тільки поглибити загальну крізу. Тільки приватна ініціятива, занехання урядових підприємств, зменшення бюджету й податкових тягарів, підтримка рентовности варстатів праці й приватної капіталізації можуть постепенно, але з успіхом довести до покращання ситуації. Міжнародня співпраця повинна з засади опиратися на свободі обороту осіб, капіталів, товарів і услуг, допускаючи слушну охорону власного ринку праці, а змагання до державної самовистарчальности слід поборювати шляхом розбудови міжнародніх промислових порозумінь, що уможливлять товарову виміну.

—o—

Грецьке повстання на Кипрі.

Арештування провідників грецького повстання на острові Кипрі не припинило визвольницького руху, що охопив всі місцевости. Заповідаються поважні події, бо щодень прибувають нові анґлійські війська, навіть з броневиками. Провідники повстання проголосили за приміром Ґандія боротьбу цивільного непослуху. Над солоним озером біля Лімасолю зібралась недавно юрба народу, щоби варити сіль з води. На основі останніх вістей зревольтоване населення спалило в кількох місцях склади збіжа й соли. Деінде знищили телеґрафічні дроти й висадили мости. Анґлійська влада вислала туди військові відділи. Грецький уряд відмовив всякої підтримки кипрійським грекам, не бажаючи попасти в конфлікт із Анґлією, яка ніяк не зречеться цього острова, потрібного їй для охорони суеського каналу.

—o—

Присуд на редактора „Газети Бидґоскої“.

Торунь, ПАТ. Перед окружним судом у Торуні відбулася рекурсова розправа проти ред. „Газ. Бидґоскої“, Казимира Малишки, якого засудили попереду під замітом нарушення закону з 360 п. к. з. у статті „Моральне здичіння“ на 3 тижні вязниці зі завішенням на три роки. Окружний суд на домагання прокуратора присудив йому два місяці вязниці за ширення неправдивих вістей та погорди до державного ладу та рішень верховної влади — на основі арт. 131.

Берестейський процес.

У четвер зізнавав обв. **Баґінський.** Коли він став обговорювати справу Берестя, предсідник перестеріг його, що відбере йому голос. Баґінський всеж таки говорив далі, а між тим відзивався й обв. **Мастек.** Предсідник ще раз перестерігає Мастека. Мстек дальше говорить Предсідник: Прошу встати! Мастек далі говорить. Предсідник: Усуваю вас зі салі і прошу вийти. Мастек виходить, за ним адв. Барціковський. Обв. **Баґінський** починає далі говорити. Предсідник відбирає йому голос і заряджує перерву. Обор. **Ґралінський і Шуманський та Ляндав** відкликаються до суддів, що предсідник не позволяє говорити про Берестя, бо вважає це політ. демонстрацією. Тимчасом це не є демонстрація. Коли обвинувачені говорили про Берестя то тому, що воно лучиться з тим, що пізніше ділося. Тому просять не перешкоджувати обвинуваченим, а вислухати, що вони мають сказати про Берестя.

Прокуратор опонує, закидуючи обвинуваченим, що щойно тепер починають говорити про Берестя, а досі мовчали. Тому вважає це політ. демонстрацією. Предсідник лави оборонців **Берензон** збиває твердження прокуратора, бо відповідну скаргу про Берестя внесено вже давніше, а апел. прокуратор передержав її 6 б місяців у шуфляді, а вкінці після 5-кратних урґенсів уморив її. Останній з оборонців промовляв адв. Штерлінґ, який полеміку з прокуратором закінчив словами: „Польща й так добре знає, що треба думати про Берестя“.

Після наради **трибунал ухвалив відкинути внесення оборони,** бо як сама оборона признає, владу вже повідомлено про події в Бересті, а трактування вязнів у Бересті не має значіння для цієї розправи.

Обв. **Дібоа** заявляє, що в справі Берестя інтервеніював у найв. прокуратора держави мін. Міхаловського в сойм. комісії, а тепер в тій справі вносить скаргу на руки прок. Ґрабовського.

Дальше зізнавав обв. др **Путек,** який свої зізнання закінчив словами: „Високий Суде! Стоїмо перед судом і не знаємо, що буде з нами. Є нас 11 отаксованих на 100 тис. зол., яка то сума мала забезпечити, що станемо в суді. Знаємо, що прокураторський уряд домагається засуджуючого присуду“. Вкінці зізнавав останній обв. **Савіцький.** Він каже, що підчас арештування йому були скували руки, а коли він зажадав, щоби показали йому приказ арештування, комісар поліції, який відпроваджував його до авта, сказав: „Сідати, вивеземо до Біловежської Пущі!“ Заявляє, що його арештували тому, що був думки, що Польща повинна бути демократична.

Зчерги предсідник заявляє, що **відкидає зарядження про усунення пос. Мастека зі салі.** Прокуратор вносить повідомити пос. Мастека про перебіг розправи підчас його неприсутности. На цьому розправу перервали до найближчого дня.

— —

Свята ощадности у Львові і в краю.

Комунікат Кооперативного Т-ва „Ощадність“.

Згідно з § 6. інструкції в справі орґанізації „Ощадности“, ухваленої Надзірною Радою Т-ва „Ощадність“, кооп. з обм. відп. у Львові — відбулося в льокалі Центробанку 21. жовтня ц. р. зібрання львівських членів Т-ва „Ощадність“ в отсих справах:

1. Вибір Управи львівського відділу Ощадности.

2. Виготовлення пляну святкування дня Ощадности.

Після відповідного пояснення Управи Т-ва „Ощадність“ — вибрано Управу львівського відділу з таких осіб: радн. Стахій Стеблецький, інж. Микола Творидло, д-р Юліян Гірняк, дир. Василь Чума і мдир. Маркіян Кисілевський.

З огляду на те, що Управа мусить утворити дві секції: а саме: для міста Львова і для львівського повіту, уповажнено вибрану Управу до кооптування членів Управи.

Свято „Ощадности“ у Львові має відбутися в неділю, дня 8. листопада 1931 р. в такий спосіб: 1) У всіх церквах у Львові будуть виголошені проповіди на тему ощадности. 2) В год. 12 вполудне, по Службі Божій будуть виголошені виклади про ідею ощадности у всіх читальнях „Просвіти“ у Львові, як також у товариствах: Українська Бесіда, „Зоря“, Міщанське Брацтво та інші. 3) Збірка дрібних вкладок ощадностей відносними кооперативами.

Протягом місяця листопада і грудня 1931 р. та січня 1932 р. мають відбутися „Свята Ощадности“ у всіх громадах львівського повіту.

Подаючи цей звіт до загального відома — Управа Т-ва „Ощадність“ у Львові взиває всі повітові кооперативні установи в краю, щоби вони негайно відбули зібрання для вибору Управ повітових відділів „Ощадности“, котрі мають зорґанізувати „Свято Ощадности“, і таким способом впровадити дальшу діяльність пропаґанди ідеї масової, поголовної ощадности та закладання збірниць „Ощадности“ і українських райфайзенок у всіх громадах нашого краю.

Японсько-китайський конфлікт.

Японське посольство у Варшаві оголосило в польській пресі комунікат, яким пробує вияснити розходження японського уряду зі Союзом Народів у манджурській справі. Цілий манджурський інцидент викликаний, мовляв, тільки провокаційною поведінкою китайської армії в залізничій полосі. Японські війська в Манджурії є конче потрібні для забезпеки японських горожан, що перебувають в цих сторонах. Бо япон. уряд не стерпить ніякого обмеження прав і інтересів Японії, які є необхідні для її національного існування та тісно звязані з політичними і економічними інтересами Китаю. Всеж таки японський уряд в ноті з 9. жовтня ц. р. виявив готовість переговорювати з китайським урядом на деяких засадничих основах. Ці основи зводяться до таких точок: 1) взаїмне усунення агресивної політики; 2) пошанування територіяльної незайманости Китаю; 3) занехання всього, що стоїть на перешкоді вільній торговлі та викликує національну ненависть; 4) забезпечення в Манджурії мирного життя японським горожанам; 5) пошанування трактатових прав Японії в Манджурії. Вкінці японський уряд запевнює, що згадані точки надаються до безпосередніх переговорів з Китаєм.

В останньому часі повідомляють з Токіо, що японський консуль в Ціцікарі вислав китайській владі ультімат, в якому зажадав відбудови залізничого мосту на ріці Ноні (доплив Сунґарі) протягом одного тижня. Якщо це домагання не буде виконане, японська армія зробить, що вважатиме потрібним.

Перед новими конференціями.

Зачувати, що французький премієр Ляваль має просити свій уряд, щоб уповажнив його скликати конференцію представних держав, інтересованих у репараційній справі, не виключаючи й Німеччини. Завданням конференції буде обміркувати можливість дальшого обниження репарацій та приготовити новий платничий плян, який можна би предложити президентові Гуверові, коли скінчиться признана ним мораторія. Ця світова конференція мала би зійтися в Парижі з кінцем листопада або з початком грудня ц. р.

Одночасно премієр Ляваль заявив у розмові з кореспондентом „Н. Фр. Прессе“, що буде старатися довести до зближення між Францією та Німеччиною, бо тільки цим способом можна осягнути основу до відбудови світової господарки. В тій цілі він запросив президента Гувера й сенатора Борага до Парижа, однак ледви чи вони зможуть приїхати.

Вчинок, що заслуговує на наслідування.

(Допис із Самбірщини.)

Не перевелися ще у нас люди, які вміють відмовити собі всього найконечнішого, а заощаджений таким робом гріш жертвують на народні цілі. Про таких горячих патріотів читали ми в останніх часах знову в українській пресі — і до них треба зачислити й бл. п. Семена Ручку-Кульчицького.

Дня 17. IX. 1931. помер в Самборі **Семен Ручка-Кульчицький,** пенсіонований секретар скарбу, який зі своїх ощадностей, складаних з малої емеритальної пенсії, зложив собі квоту 1.200 долярів, за яку купив у Самборі маленький дім з чотирьох кімнат з городом. Той дім він записав Товариству „Шкільна Поміч в Самборі“ на бурсу для шкільної молоді в Самборі, а в першому ряді для бідних своїх свояків з Кульчиць. В цьому домі може приміститися 12 школярів. Т-во „Ш. П.“ вже по реставрації дому отворило цю бурсу.

Тож нехай буде вдячна вічна память Покійникові як заслуженому українському патріотові-добродієві, який заслужився й у Львові для бурс „Рідної Школи“ дуже багато своєю працею. Вчинки таких людей заслуговують на якнайкраще наслідування!

—o—

ОСТАННІ ВІСТИ

ГІТЛЕР У БРІНІНҐОВІМ УРЯДІ.

„Берл. Фолькс Цтґ.“ повідомляє, що відбулася конференція між ґен. Шляйфером (якого досі вважали рішучим противником нац. соціялістів) і Гітлером. Конференція відбулася за відомом мін. Райхсвери Ґренера і пруського міністра вн. справ Северінґа. У звязку з тією конференцією кажуть, що вона є вступом, щоби Гітлера втягнути до уряду. Вістку про конференцію мін-ство райхсвери потвердило.

ЗАМКНУЛИ КРАКІВСЬКИЙ УНІВЕРСИТЕТ.

Наслідком ексцесів між студентами краківського університету поляками та жидами, до яких прийшло перед анатомією, відбулася надзвичайна комісія, яка розглядала цю справу. Засідання відбув і сенат та ухвалив університет замкнути.

МЕКДОНАЛЬД У КОРОЛЯ.

29. жовтня король прийняв Мекдональда на авдієнції. Мекдональд виголосить 9. листопада промову на банкеті, який уладжує льорд мейор. Парлямент отворять 10. листопада

На спомин великого громадянина.

Під увагу Шан. Учителів і Учнів рогатинської української гімназії з 1909/14 рр.

Готовимо до друку книжку п. н. „Наш перший директор“, спомини вчителів та учнів про Мих. Галущинського. Прохаємо присилати навіть коротенькі спомини, а також світлини (які після використання повернемо) найпізніше до 1. січня 1932 р. Увесь прибуток піде на стипендію ім. Мих. Галущинського для учнів рогатинської гімназії.

Передплату на книжку в сумі 2.95 зол. (за кордон із пересл. пів ам. доляра) присилати на адресу: **Ів. Вербяний, Рогатин.** Книжка після виходу буде дорожча.

Рукописи слати на адресу: **Антін Лотоцький, Львів, вул.** Личаківська ч. 15 III. сх. I. пов. 16 двері.

Всі українські заграничні часописи прохаємо передрукувати нашу оповістку.

За Виділ філії „Учительської Громади“ в Рогатині:

Ю. Каменецький, голова. **Ів. Вербяний,** секр.

За редакційний комітет:

Микола Угрин-Безгрішний, Антін Лотоцький.

—o—

НОВИНКИ

— Українська робітня футер Юліяна Глушевського, Львів, вул. Коперника 16. II. пов. Тел. 54-46. 254—?

— Панахида за полеглих у Львові. Філія Т-ва Охорони Воєнних Могил у Львові повідомляє українське громадянство, що панахида за полеглих стрільців УГА відправиться в неділю, 1. листопада 1931 р., в год. 12. вполудне у всіх парохіяльних церквах Льва-города.

— День 1. листопада в Берліні. В неділю 1. листопада ц. р. буде відправлена в Берліні в каплиці при Пфальцбургерштрассе 18 панахида за полеглих українців. Панахиду відправить парох о. д-р Вергун в год. 10.30 передпол.

— Малярська виставка в Нац. Музею. Виставка Асоціяції Незалежних Українських Мистців з участю французьких та італійських мистців і украпнської паризької групи, що викликала таке велике зацікавлення нашого і чужого громадянства, кінчиться в неділю 1. листопада. Вона дала змогу вперше побачити у Львові твори французького та італійського мистецтва, майстрів з іменами світової слави (Пікасо, Дерен, Северіні, Тоцці, Фужіта, Шагал, Моділіяні), побіч кільканацяти непересічних наших талантів з чужини та краю (Андрієнко, Глущенко, Грищенко, Перебийніс, Новаківський, Гординський і інші). Виставку оглянув на днях відомий віденський історик і критик мистецтва д-р В. Борн, що признав їй дійсно високий рівень. Можна сподіватися, що за останніх кілька днів оглянуть ще виставку й ті, які дотепер не мали змоги її оглянути. А відвідати виставку варто, бо це дійсно одна з найбільш удатних та інтересних мистецьких імпрез у Львові взагалі. Виставка отворена ще три дні щоденно від год. 10—16. (Нац. Музей, Мохнацького 42).

— Мін-ство звязку признало знижку для молоді залізничих білетів в Задушні Дні в цьому шкільному році. Знижки важні від 31. X. до 4. листопада ц. р.

— Відрадне явище. Серед ширших кругів студентства можна запримітити відрадний обяв. Доказом цього є ново заснована артистична сценка „Золотий Усміх“. Це театрик зближений до ревії, що виставлятиме самі легкі річи, повні гумору і темпераменту. Премієра „Золотого Усміху“ відбудеться дня 12. листопада в салі Лисенка, де побачимо ревію „Біг пес через овес“, яка складається з 18 частин. Лібрето й музика наскрізь нова. Публика буде мати нагоду почути перші українські фокси і танґа. Сподіємося отже, що премієра стягне численну публику, яка цікавиться і дорожить українським студентством.

— Хвилеві переміни руху міських трамваїв у Львові. У суботу 31. ц. м. від год. 14. та в днях 1. і 2. листопада „одинка“ їздитиме шляхом „шістки“ до Личаківського цвинтаря і від нього на головний дворець. „Трійка“ їздитиме до Личаківського цвинтаря вул. Зеленою, вертатиме вул. Личаківською. „Вісімка“ їздитиме вул. Зеленою на Личаківський цвинтар, вертаючи вул. Личаківською. Від Замарстинівської рогачки їздитимуть безпосередні вози на Янівський цвинтар. Получення між церквою св. Петра та Павла будуть вдержувати допоміжні вози, а на їзду тим відтинком будуть управнювати звичайні білети з шляхів 1, 3, 6. 7 і 8.

— З краєвої хроніки. К. Любомирський продав городенські добра „Плянтації цукрових буряків“ — 23-літня Маґ'я Стрипчук із Цуцилова, снятинського повіту, повісилася з нещасного кохання.

— Процес за смак сира. У Руен відбувся недавно цікавий процес. Власник виробництва славного на весь світ сира „Рокфор“ поставив перед суд трьох купців із Руен під замітом не лише підрібки того сира, але теж за лихий смак підрібок. Позовник прочитав уривки з листів королів Карла VI. і VII. з років 1411—1431, в яких королі вихвалюють докладно смак „Рокфор-у“. Судді покушали дрібку правдивого й підробленого сира та засудили виновників невдатної підрібки на грошеву кару.

— У кількох словах. Ренський Селянський Банк у Кельні припинив виплати. — Німецький уряд відкинув домагання Швайцарії, щоби запровадити митні оплати за оборот деяких товарів між обома краями. — У Саксонії зростає комуністична пропаганда у звязку з постановою промисловців понизити робітничі платні.— На кордонній стації Колосово (Виленщина) зударилися два потяги. Під двома розбитими ваґонами загинув робітник. — Під трамваєвий віз у Варшаві попав ґімн. професор В. Слешинський та на місці помер від ран.

1 листопада ц. р. здержимо висилку „Діла“ П. Т. Передплатникам, які мимо упімнень, досі не вирівнали своєї передплати.

З судової салі.

Б. Кравців і 13 тов. перед львівським судом.

(Девятий день процесу.)

Цілу четвергову розправу заняли зізнання двох свідків: *Івахова, воєв.* радника і *Чеховського,* комісаря поліції, обох зі Львова.

Перший з них, як спеціяліст від українських справ, зокрема УВО і ОУН, виголосив обширний, двогодинний доклад про завдання УВО і ОУН, спинився довше над конґресом у Відні в 1929 році, на якому дійшло до порозуміння між тими двома орґанізаціями та злуки. Провід в тих двох орґанізаціях взяв Коновалець.

Опісля перейшов до кожного з обвинувачених та ставив їм закиди щодо діяльности в УВО і ОУН. Найдовше спинився свідок біля особи ред Пеленського, якому закидував, що підчас свого побуту в Берліні був в близькому контакті з Коновальцем, або обертався в кругах близьких до Коновальця. Згадував теж про його участь у віденському конґресі.

Черговий свідок ком. *Чеховський,* розпитуваний як свідок на обставину, що знає про протидержавну роботу поодиноких обвинувачених взагалі та про зізнання і обставини переслухувань обвинувачених в нападі під Бібркою. Слід зазначити, що саме свідок проводив поліційними розшуками за учасниками нападу. У своїх зізнаннях підтверджує акт обвинувачення, що зрештою зовсім зрозуміле, бо саме на основі вислідів його слідства, прокуратор уложив акт обвинувачення.

Дотеперішній перебіг судового поступовання не вияснив докладно як поліція довідалася, що Дачишин є учасником нападу на почт. віз, та на якій основі підозрівала в співучасти в ньому інших підсудних. Зізнання ком. Чеховського вияснили їх.

Про це, що обв. Дачишин брав участь у нападі, довідалася поліція вже 6. серпня м. р. Арештували його щойно в листопаді м. р., бо через цілий цей час Дач. скривався поза домом. Домів повернув тоді, коли його родичі перепровадилися на інше помешкання. Тоді й арештували його.

Підчас першого переслухання на поліції обв. Дачишин до нічого не признався. Пізніше признався, що був під Бібркою, при чім подав, що був тільки обсерватором і мав дати знак про амбулянс.

Щойно після конфронтації з візником Майданським, що пізнав його, як того, що був в товаристві вищого ростом осібняка, Дачишин подав, що з ним разом були під Бібркою Книш і якийсь „Макс“, з чого свідок догадався, що тут ходить про Максимюка. До участи в нападі намовив його Гриць Пісецький. Опісля подав опис цього нападу, що в загальному погоджується з описом в акті обвинувачення, а дальше свою втечу до Львова і побут в ньому.

Обв. Максимюка арештували з початком грудня м. р. Коли йому свідок предложив зізнання Дачишина, обвин. признався до участи в нападі. На місце приїхав в сам день нападу. Йому сказали сидіти на чатах і дати знак, що амбулянс надїзджить. Він не зробив, а коли він наблизився до означеного місця, почув стріли і тоді втік до Рогатина, де в обв. Вирсти переодягнувся і виїхав до Львова. Там перебував аж до свого арештування і помагав якомусь Козарукові видавати альбом зі значками. Взагалі справа з Козаруком неясна і над нею весь час переходять до порядку денного.

Підчас своїх зізнань, вже пізніше Максимюк обтяжував Книша, мовляв, цей втягнув Максимюка до УВО і заприсягнув на револьвер.

Вирста, арештований і сконфронтований з Максимюком, заявив тоді, що в справі нападу йому нічого не відомо; з Максимюком нічого спільного ніколи не мав. Як учасників нападу під Бібркою подав Максимюк Юрка, Рісного і Леміша.

Д-р Глушкевич: Коли і від кого одержав свідок вістку про участь Книша в нападі під Бібркою?

Свідок: Десь в половині серпня м. р. повідомив наш конфіденціональний „вивяд“, що Книш орґанізував і виконував напад під Бібркою.

Глушк.: Як цей „вивяд“ звучав? Обширний, чи короткий?

Свідок: Короткий. „Орґанізатором і виконавцем нападу був Книш з трьома осібняками“. Дальших подробиць не подав.

З численних питань оборони і обвинувачених, спрямованих до свідка, замічується одно, яке зацікавлює також предсідника і прокуратора. А саме оборонці д-р Старосольський і Ганкевич пригадують свідкові випадок, що свого часу на конфронтацію возили до Бібрки іншого вязня, що також називався Книш і доказують, що коли дійсно поліція мала такі добрі інформації про Зиновія Книша, чому посуджували в цьому іншого Книша.

Свідок не може нагадати собі, аж прокуратор стверджує, що дійсно такий випадок зайшов, одначе це зроблено тільки через помилку.

Після зізнань цього свідка, що протягнулися до год. 2-ої, предсідник перечитав ще відповідь поліційної команди на письмо предсідника, щоби звільнив з урядової тайни поліц. аґентів Дембіцького і Полінського, як цього вчора зажадала оборона. Відповідь ця звучала неґативно.

На цьому предсідник замкнув розправу до завтра.

Українські посли перед судом.

Процес проти б. сенатора **Василя Бараника** за віче в Радехові відбудеться правдоподібно також перед делеґованим львівським судом, а не перед золочівським, як це початково мало бути. Речинця розправи покищо ще не визначено.

Процес проти б. посла о. прелата **Леонтія Куницького та Заваликута,** що відбудеться незабаром, делеґували перед льв. суд з Чорткова.

Б. посол і берестейський вязень **Ол. Вислоцький** відсиджує кару дволітньої тюрми з Золочеві за промови на вічах на Волині. Розправа за його посольські віча в Бродщині, що мала відбутися 23. X. ц. р., перенесена на пізніше, аж до часу, коли переслухають свідків, на яких покликувався обвинувачений Вислоцький.

Те саме сталося і з розправою його товариша з берестейської тюрми, б. посла **д-ра Ос. Когута.**

Наглий суд в Стрию.

Наглий суд у Стрию над Теодозієм Охримовичем з Завадова відбудеться не 2. а 4. листопада ц. р.

Наглий суд у Львові.

Перед наглим судом у Львові відповідали сьогодні за грабіжницький напад: Іван Демків із Гребенова, Вол. Кметік і Михайло Жиляк із Річок. Останній обвинувачений зголосився до прокуратора суду перед початком розправи зовсім добровільно, хоч досі скривався перед поліцією. Обвинувачені напали 1. жовтня ц. р. в лісі на шляху з Гребенова до Корол. Любичі — на Фр. Мазуркевича й Із. Штайнбаха та забрали в них під погрозою, готових до стрілу крісів,— 750 зол., 1 доляр і годинник варт. 80 зол. Присудом наглого суду усіх обвинувачених засудили на кару досмертної тюрми.

—o—

✝ ПОСМЕРТНІ ЗГАДКИ.

Карло Бандрівський, емер. надрад. скарбу помер в четвер 29. ц. м. по короткій та важкій недузі в 76 році життя. Похорони відбудуться в суботу 31. X. 1931. в год. 2.30 попол. із крипти оо. Бернардинів на Янівський цвинтар. В. Й. П.!

—o—

Ціни набілу у Львові.

„Маслосоюз“ платив кооперативам ... 29. X. ц. р. за масло експортове та десерове ... 10 зол., за літру сметани 1.10 зол., літру молока 23—24 сот. ... 4.00—4.30 зол.

Театри.

Великий Міський Театр:

Пятниця, 30. жовтня, година 7·30 веч. „Тінь" (премієра).

Субота, 31. жовтня, година 3·30 попол. „За сімома горами", казка для дітей; ціни найнижчі.

Субота, 31. жовтня, година 7·30 веч. „Тінь".

Театр Ріжнородностей:

Пятниця, 30. жовтня, година 7·30 веч. „Колисанка"

Субота, 31. жовтня, година 7·30 веч „Радісне знання" А. Фракарелл'я (премієра).

Кіна.

АПОЛЬО: Звукова фільма „Трагедія на Монблян" і додатки.

КАСІНО: „Розведена" (Норма Шірер).

КОПЕРНИК: „Марлена Дітріх як X-27".

ЛЕВ: „Африка говорить". 100 проц. звукова фільма.

МАРУСЕНЬКА: „Марлена Дітріх як X-27".

МІРАЖ: „Маски" та „Гарольд женяться" (Гарольд Льойд).

ОАЗА: „На Заході без змін" (Ремарка).

ПАЛЯС: Звукова фільма „Королева дансінгів".

ПАН: „Відродження" (на основі повісти Льва Толстого; Джон Гільберт).

ПАСАЖ: „Чорт із Арізони" та звукові додатки.

ПРОМІНЬ: „Чудеса в Масабельських горах".

СТИЛЕВЕ: „Чорт" (Род ля Рок) та звукові додатки й комедія.

УЦХА: „Кріваний жарт" (Ришард Тальмедж) і „Двобій Тома Мікса".

ХИМЕРА: „Я тебе лише любив" та додатки.

Програма радіо.

Неділя, 1. листопада 1931 р.

Ляйпціг (259,3) 20.20 Оперетка. **Братислава** (278,8) 18.30 Концерт. **Брно** (341,7) 16.00 Концерт. **Льондон** (356,3) 22.05 Концерт. **Гамбурґ** (372,2) 22.20 Танкова музика. **Букарешт** (394,2) 20.00 Оперетка „Ева". **Сотенс** (403,8) 20.00 Концерт. **Берлін** (419) 19.20 Література. **Харків** (426) 18.00, 20.00, 0.01 Концерти. **Рим** (441,2) 17.00 Концерт. **Гельсінгфорс** (453,2) 13.30 Концерт міської орхестри. **Лянгенберґ** (472,4) 14.50 Зорі в листопаді. **Прага** (486,2) 12.05 Концерт. **Мілянo** (500,8) 16.00 Оперетка „Гейша". 20.35 Опера. **Брукселя** (508,5) 22.00 Хор кубанських козаків. **Відень** (516,4) 19.00 Робітничий концерт. **Рига** (524,5) 22.00 Танкова музика. **Мінхен** (532,9) 16.35 Концерт. **Будапешт** (550,5) 17.00 Хор. **Ленінград** (1000) 14.00, 15.00, 16.00, 18.30, 19.00 Концерти. **Осльо** (1071,4) 22.45 Танкова музика. **Калюндборґ** (1481) 22.05 Концерт. **Москва** (1481) 15.00, 16.00, 18.00 Концерти. **Кеніґсвустерґавзен** (1634,9) 19.20 Література. **Париж** (1724,1) 18.15 Концерт.

ЛЬВІВСЬКЕ РАДІО.

Субота, 31. жовтня 1931 р.

Львів (380,7) 11·40 Перегляд краєвої преси ПАТ. 11·58 Час із Варшави. 12·10 Про погоду дня. 15·05 Господарська оповістка. 16·15 Радіо-хроніка. 16·40 Музика. 17·05 Оповістка Т-ва Прихуки до плекання коней. 17·10 „Ентузіясти та критики сучасної Америки". 17·35 Концерт для дітвори. 18·05 Для молоді: „Завжди живі". 18·30 Концерт для молоді. 18·50 Всячина. 19·15 Господарські новини. 19·25 „Значіння та завдання ощадности". 19·45 Радієвий денник. 20·00 „На овиді". 20·15 Збірний концерт. 21·55 „Замок у Несвежі". 22·10 Сонати Шопена. 22·40 Доповнення радієвого денника. 22·50 Спортові новини. 23·00 Танкова музика. — Ґрамофонові кружки: 12·15, 15·15.

ОПОВІСТКИ

За оголошення редакція не відповідає

Український Театр під адм. проводом І. Волощука.

Т У Р К А в/Стр.:
31. X. „У вирі кохання".
1. XI. „Циганка Аза".

Український Подільський Театр.

СКАЛАТ.
30. X. п. р. „Плач Ізраїля".
31. X. п. р. „Жінка вампір".

На „Рідну Школу" зложили в зол ВІІ.: Робітництво фабрики паперців „Калина" кооп. „Будучність" в Тернополі 18·80 замість вінка на могилу бл. п. Катерини Бриковичевої; фабрика О Левицька і С-ка, Львів 100; кликаний на „Пласт" 50; друкарня „Час" у Львові 125; ученики IV. А кл. акад. гімназ. — гол. зав. Львів 20 замість вінка на могилу бл. п. дир. Гаврисевича, батька Товариша. — ВІІ. Жертводавцям складає щиру подяку **Головна Управа**.

ДРІБНІ ОГОЛОШЕНЯ

За оголошення редакція не відповідає

ОГОЛОШЕННЯ

За оголошення редакція не відповідає

Загальні Збори

Акад. хору „Бандурист"

відбудуться дня 8. листопада ц. р. в год. 2-ій, в залі Акад. Дому.

За Виділ: **Костюк Петро**, голова в. і

Присилайте передплату!

За редакцію відповідає Олександер Костик. Видає Видавнича Спілка „Діло". З друкарні Вид. Спілки „Діло" Львів, Ринок 10.